

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

15 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

Președinte – Diaconu Iurie,

Judecători – Guzun Ion, Catan Lilian, Ghervas Maria și Mardari Dumitru,

a judecat în ședință, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către avocatul Istrati Adrian în numele inculpatului, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 septembrie 2020, în cauza penală în privința lui

Viziteu Alexandru Xxxxx, născut la xxxxx,
originar și domiciliat în mun. xxxx, str. xxxx.

Termenul de examinare a cauzei:

1. prima instanță: 27.03.2018 – 27.12.2018;

2. instanța de apel: 11.02.2019 – 17.04.2019;
20.01.2020 – 29.09.2020;

3. instanța de recurs: 25.06.2019 – 03.12.2019;
26.11.2020 – 15.06.2021.

Asupra recursului în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 27 decembrie 2018, Viziteu Alexandru a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 238 alin. (2) Cod penal, fiindu-i stabilită o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 2 500 unități convenționale, ceea ce constituie suma de 50 000 mii lei.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat că, inculpatul Viziteu Alexandru având o stare nefavorabilă și urmărind scopul dobândirii ilicite a creditului prin înșelăciune în vederea situației materiale, acționând după un plan bine chibzuit în prealabil, la 26.10.2007 a încheiat contractul nr. xxxx cu „Banca Comercială Română Chișinău” SA cu sediul pe adresa str. xxxx mun. xxxx, prezentând cu bună știință informații false conform căruia ultimul a beneficiat de un

credit în sumă de 350 000 lei pe un termen de 5 ani, ulterior în baza acestuia, ridicând în numerar suma de bani menționați.

Astfel, în vederea obținerii creditului nominalizat, Viziteu Alexandru, acționând cu intenție directă, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzând urmările lor și dorind în mod conștient survenirea acestor urmări, cunoscând cu certitudine că carnetul de muncă cu seria xxx nr. xxxx și certificatul cu privire la venituri din 11 octombrie 2007, conform cărora este director al SRL „Vizitagrocom”, având un salariu lunar în sumă de 18 500 lei sunt false, a prezentat cu bună știință actele menționate la „Banca Comercială Română Chișinău” SA cu sediul pe adresa str. xxxx, mun. xxxx, solicitând eliberarea creditului în sumă de 350 000 lei.

Urmare a informațiilor false prezentate de Viziteu Alexandru în baza contractului de credit nr. xxxx din 20.10.2007, „Banca Comercială Română Chișinău” SA i-a eliberat acestuia un credit în sumă de 350 000 lei, care nu a fost restituită, cauzând în așa mod „Banca Comercială Română Chișinău” SA, dauna materială în proporții deosebit de mari.

Conform informației din baza de date a Inspectoratului Fiscal de Stat, Viziteu Alexandru pentru perioada anului 2007 nu a obținut și respectiv nici nu a declarat careva venituri, iar pentru perioada anului 2008 a declarat venit în sumă de 4 200 lei, fapt ce evidențiază intenția directă de a folosi acte false și scopul criminal urmărit.

Acțiunile inculpatului Viziteu Alexandru au fost încadrate în baza art. 238 alin. (2) Cod penal „*prezentarea cu bună știință a unor informații false în scopul obținerii unui credit, dacă prin aceasta au fost cauzate instituției financiare daune în proporții deosebit de mari*”.

3. Nefiind de acord cu sentința primei instanțe, aceasta a fost atacată cu apel de către:

3.1 Avocatul Istrati Adrian în numele inculpatului, care a solicitat admiterea apelului, casarea sentinței cu pronunțarea unei noi decizii potrivit modului stabilit pentru prima instanță, cu achitarea inculpatului.

În susținerea apelului a invocat că:

- fiind audiat inculpatul, atât la urmărirea penală, cât și la judecarea cauzei, a declarat că în toamna anului 2007 a activat în calitate de administrator la SRL „Vizitagrocom”, unde a hotărât să procure un autocamion pentru activitatea sa, iar în calitate de persoană fizică s-a adresat la „BCR Chișinău” SA pentru a primi un credit și a procura un autocamion de model Renault Magnum, costul căruia constituia suma de 35 000 euro, iar inculpatul dispunând doar de jumătate din suma

respectivă s-a adresat la „BCR Chișinău” SA pentru perfectarea contractului de creditare a sumei de 350 000 lei care la etapa respectivă constituia aproximativ 50% din prețul autocamionului;

- infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune este o infracțiune materială și se consideră consumată din momentul cauzării instituției financiare a daunelor în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale;

- prin gajarea de către inculpat a unui bun valoarea de piață a căruia la data eliberării creditului era de două ori mai mare decât suma creditului, banca din start era asigurată și apărată de cauzarea a careva prejudiciu, factorul decisiv la aprobarea eliberării creditului către inculpatul Viziteu Alexandru nu a fost certificatul de salariu ci existența bunului gajat;

- în lipsa prejudiciului, nu există elementele constitutive ale infracțiunii, motiv din care inculpatul Viziteu Alexandru urma a fi achitat;

- condamnarea a fost bazată mai mult pe deducții, supoziții, afirmații ale procurorului, care nu au fost probate în nici un fel;

- ordonanțele de punere sub învinuire și rechizitoriu contravin prevederilor legale și anume acestea contravin prevederilor art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală, art. 66 alin. (22) pct. 1) Cod de procedură penală;

- nu a fost respectate prevederile naționale și internaționale sub aspectul asigurării garanției dreptului la un proces echitabil, iar organul de urmărire penală i-a limitat inculpatului esențial drepturile prevăzute de art. 66 Cod de procedură penală, printre care se evidențiază și dreptul să cunoască pentru ce faptă este învinuit;

- la baza acuzării inculpatului nu au fost puse careva probe directe, vinovăția acestuia bazându-se pe presupuneri.

3.2. Reprezentantul Cîrjeu Vladimir în numele părții vătămate „Banca Comercială Română Chișinău” SA, care a solicitat admiterea apelului, casarea sentinței, rejudecarea cauzei, pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 238 alin. (2) Cod penal, cu aplicarea unei pedepse mai aspre sub formă de închisoare, cu admiterea acțiunii civile și dispunerea încasării din contul inculpatului în beneficiul „BCR Chișinău” SA a sumei de 203 189 lei 14 bani pentru prejudiciul material cauzat prin infracțiune.

În susținerea apelului a invocat că:

- prima instanță eronat a stabilit că infracțiunea comisă de inculpat face parte din categoria celor ușoare, pe când conform art. 16 Cod penal aceasta se califică ca fiind una gravă;

- instanța nu a apreciat în modul corespunzător faptul că inculpatul nu și-a recunoscut vina, nu a achitat prejudiciul cauzat;

- nu s-a ținut cont de gravitatea infracțiunii, fapt care a dus la aplicarea unei pedepse neechitabile care nu va asigura realizarea scopului pedepsei penale.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 17 aprilie 2019, s-au respins ca nefondate apelurile declarate, s-a menținut sentința fără modificări.

4.1. Pentru a se pronunța, instanța de apel a menționat că, instanța de fond corect a constatat că prin acțiunile sale inculpatul Viziteu Alexandru a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 238 alin. (2) Cod penal, argumentând pe deplin poziția adoptată, atât din punct de vedere a cercetării în ansamblu a circumstanțelor cauzei, cât și din punct de vedere a prevederilor legale.

Instanța de apel a respins argumentul apărării referitor la faptul că acuzarea nu a prezentat careva probe pertinente, concludente care ar dovedi vinovăția inculpatului, or, potrivit declarațiilor reprezentantului părții vătămate Cîrjeu Vladimir „ ... *dat fiind faptul că inculpatul Viziteu Alexandru a început să înregistreze restanțe la BCR Chișinău, a înaintat acțiune civilă, iar conform Hotărârii Judecătoriai Bălți din 03.09.2010, autocamionul gajat a fost comercializat la data de 12.01.2011 la un preț de 8900 euro, ca rezultat al comercializării datoria nu a fost stinsă integral, aceasta la moment constituind suma de 207 780 lei 58 bani, inclusiv soldul creditului 82 647 lei 56 bani, dobânzi calculate și neachitate 120 541 lei 55 bani, în opinia băncii prin acțiunile inculpatului, băncii i-a fost cauzat un prejudiciu material care constă în soldul creditului neachitat și a dobânzii neachitate, adică venitul ratat. Cu certitudine prezentarea unei informații veridice cu privire la starea financiară a inculpatului nu i-ar fi permis băncii să-i acorde acest credit....Potrivit raportului de evaluare nr. xxxx valoarea de piață la situația din 09.10.2007 a autocamionului de model Reno Magnum a constituit 720 000 lei, pentru acordarea oricărui credit garantat se i-au în considerare 2 surse de rambursare, sursa primară constituind veniturile clientului și sursa secundară constituind garanțiile reale. Atât venitul reflectat în certificat precum și valoarea autocamionului gajat au constituit temei de acordare a creditului” .*

Instanța de apel a reținut faptul că declarațiile citate mai sus au fost confirmate și prin cererea de credit pentru persoanele fizice nr. 4704, prin care Viziteu Alexandru la 19.10.2007 a solicitat posibilitatea acordării unui împrumut în sumă de 350 000 lei, pe o perioadă de 5 ani, lăsând în gaj autocamionul „Renault Magnum”, fiind anexat certificatul cu privire la veniturile înregistrate pe parcursul ultimilor 12 luni eliberat

de SRL „Vizitagrocom” din numele contabilului șef Zarișnaia Valentina din 11.10.2007, certificatul prezintă graficul de salarizare a inculpatului pe parcursul perioadei de un an de zile începând cu luna octombrie 2006 până în septembrie 2007, potrivit căruia venitul net înregistrat de Viziteu Alexandru pe parcursul ultimilor 12 luni constituie 171 251 lei. Suma impozitului pe venit începând cu octombrie 2006 până în octombrie 2007 a constituit duma de 39 675 lei, 90 bani.

Instanța de apel a ținut să menționeze faptul că potrivit informației din baza de date al Inspectoratului Fiscal de Stat și anume Nota informativă privind plățile salariale și alte plăți efectuate de către patron în folosul angajaților privind impozitul pe venit reținut din aceste plăți pentru perioada fiscală xxxx și xxxx, suma impozitului pe venit constituie 366 lei pentru anul 2006, 555 lei pentru anul 2007 și 165 lei pentru anul 2008, astfel suma impozitului pe venit pentru anul 2006 și 2007 constituie 921 lei, contrar certificatului cu privire la venituri înregistrate pe parcursul ultimilor 12 luni din 11.10.2007 ce indică suma de 39 675 lei.

Nu au fost reținute nici alegațiile avocatului inculpatului precum că inculpatul a declarat salariul indicat în carnetul de muncă și certificatul cu privire la salariu a fost unul estimativ din motiv că venitul unei întreprinderi agricole se calculează după strângerea roadei și realizarea acesteia, or conform declarațiilor inculpatului din cadrul cercetării judecătorești din motiv că era director și nu primea un salariu, a făcut un calcul împreună cu contabilul și a ajuns la suma de 18 800 lei lunar, certificatul respectiv a fost autentificat de el, impozitul nu a achitat și respectiv asemenea venit de 18 800 lei nu a primit nici atunci, nici ulterior, prin ce se confirmă că datele indicate în certificatul prezentat la bancă au fost denaturate.

Totodată, instanța de apel nu a reținut argumentul inculpatului precum că salariu a fost unul estimativ din motivul că venitul unei întreprinderi agricole se calculează după strângerea roadei și realizarea acesteia, or potrivit certificatului prezentat s-a confirmat faptul că acestea au fost veniturile efective înregistrate pe parcursul a ultimilor 12 luni, ci nu un venit estimativ, mai mult fiind audiat în instanța de judecată inculpatul a confirmat că semnătura de pe declarația pe propria răspundere privind falsul în declarații și uzul de fals îi aparține și își asumă responsabilitatea din motiv că avea marfă de depozit.

Instanța de apel a respins alegațiile apelantului precum că inculpatul făcând un calcul simplu și scăzând datoria la zi indicată de bancă în mărime de 344 431, 87 lei din valoarea gajului stabilit de părți de 360 000 lei, a considerat că nu numai că a restituit integral creditul, dar banca urma să-i restituie diferența de aproximativ 15 000 lei apărută, colaboratorii băncii comunicându-i că creditul a fost achitat, iar

banca nu are careva datorii față de inculpat, or, potrivit actelor prezentate conform hotărârii Judecătorei Bălți din 03.09.2010, autocamionul gajat a fost comercializat la data de 12.01.2011 la un preț de 8900 euro, ținând cont de faptul că în opinia băncii datoria nu a fost stinsă în adresa inculpatului a fost înaintată o notificare la data de 29.06.2015, care însă a fost refuzată de către inculpat de a o recepționa, fapt confirmat prin avizul de recepție.

Mai mult, instanța de apel a respins și alegațiile apărării referitor la ordonanțele de punere sub învinuire și rechizitoriu, și anume că acestea contravin prevederilor art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală, instanța de apel nu a constatat încălcarea drepturilor inculpatului în instanța de fond, iar argumentele apărării precum că a fost îngrădit dreptul la un proces echitabil a inculpatului nu a fost reținut deoarece verificând ansamblul de probe ce au fost administrate în conformitate cu prevederile de procedură penală, instanța nu a depistat careva încălcări de procedură la acumularea probelor, sau încălcări a drepturilor și intereselor inculpatului.

De asemenea, instanța de apel a remarcat faptul că starea de fapt și de drept reținută în sarcina inculpatului, a fost apreciată în concordanță cu circumstanțele stabilite și probele administrate în cauză relevante și analizate în cuprinsul sentinței.

Totodată, instanța de apel a combătut argumentele invocate în cererea de apel de către avocatul inculpatului precum că învinuirea adusă lui Viziteu Alexandru nu și-a găsit confirmare, or de către instanța de fond au fost apreciate toate probele coroborate în ansamblu din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, iar versiunea apărării nu și-a găsit confirmare.

Instanța de apel nu a reținut poziția avocatului inculpatului precum că urmau a fi apreciate critic declarațiile reprezentantului părții vătămate or, instanța de fond just le-a apreciat ca fiind veridice, nefiind stabilite careva circumstanțe de a pune la îndoială depozițiile acestuia, care cu precizie a menționat faptele care au avut loc, cu atât mai mult nu au fost constatate careva relații ostile dintre martor și inculpat, care ar pune la îndoială veridicitatea explicațiilor acestuia.

4.2. Cu referire la argumentele invocate în cererea de apel de către reprezentantul părții vătămate referitor la individualizarea eronată a pedepsei instanța de apel a reținut că prima instanță la stabilirea pedepsei a ținut cont de întreg spectru de circumstanțe și anume de atitudinea acestuia față de cele săvârșite.

Sub acest aspect instanța de apel a ținut să punteze asupra faptului, că la individualizarea și stabilirea pedepsei instanța de fond a dat pe deplin eficiență prevederilor art. 16, 61, 75 Cod penal, a ținut cont de personalitatea inculpatului, de

scopul legii penale privind corectarea și reeducarea inculpatului, astfel că pedeapsa aplicată sub formă de amendă va asigura atingerea scopului pedepsei penale.

Cu referire la acțiunea civilă, instanța de apel a reținut ca fiind corectă concluzia primei instanțe prin care s-a respins primirea spre examinare a acțiunii civile, or după cum urmează din materialele cauzei cererea a fost înaintată după finalizarea cercetării judecătorești, prin ce au fost încălcate prevederile art. 221 alin. (1) Cod de procedură penală, fiind explicate drepturile reprezentantului părții civile de a se adresa cu acțiune civilă într-un proces civil.

5. Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, a declarat recurs ordinar reprezentatul Cîrjeu Vladimir în numele părții vătămate „Banca Comercială Română Chișinău” SA, care invocând temeiul pentru declararea recursului art. 427 alin. (1) pct. 6) și 10) Cod de procedură penală, a solicitat casarea deciziei, rejudecarea cauzei, cu stabilirea inculpatului Viziteu Alexandru a unei pedepse sub formă de închisoare, cu admiterea acțiunii civile, încasarea silită din contul inculpatului în beneficiul BCR Chișinău SA a sumei de 203 189 lei 14 bani cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul material cauzat prin infracțiune.

În argumentarea recursului a invocat următoarele aspecte:

- la stabilirea și individualizarea pedepsei instanțele de fond nu au ținut cont de prevederile art. 16, 61, 75 Cod penal, astfel aplicându-i inculpatului o pedeapsă prea blândă;

- la aplicarea pedepsei nu a fost luat în considerare faptul că inculpatul nu și-a recunoscut vina, nu a restituit prejudiciul cauzat, de gravitatea infracțiunii;

- neîntemeiat nu a fost examinată acțiunea civilă, or aceasta a fost înaintată până la finisarea cercetării judecătorești, instanța de fond neîntemeiat a considerat că cercetarea judecătorească s-a finisat după audierea inculpatului.

6. Prin decizia Colegiului penal lărgit al curții Supreme de Justiție din 03 decembrie 2020, a fost admis recursul declarat de către avocatul Cîrjeu Vladimir în numele inculpatului, decizia casată parțial, în partea laturii civile, cu dispunerea rejudecării cauzei, în această parte, în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

6.1. Pentru a se pronunța, instanța de recurs a menționat că, recurentul critică decizia instanței de apel sub aspectul nesoluționării acțiunii civile precum și aplicării unei pedepse individualizate contrar prevederilor legale, indicând drept temei de recurs pct. 6) și pct. 10) alin. (1) al art. 427 Cod de procedură penală, potrivit căruia, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de prima instanță și de apel în cazurile când instanța de apel nu s-a pronunțat

asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale.

Verificând legalitatea hotărârii atacate sub aceste aspecte, instanța de recurs a reținut că temeiul invocat de recurent în prezentul recurs ordinar prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, și-a găsit confirmarea în cauza dată, sub aspectul că hotărârea instanței de apel nu cuprinde motive pe care se întemeiază soluția în partea nesoluționării acțiunii civile.

Astfel, din materialele cauzei, și anume din procesul-verbal al ședinței de judecată a instanței de fond din 11 octombrie 2018 (f.d. 71-72, Vol. II) de către reprezentantul părții vătămate Cîrjeu Vladimir a fost înaintată acțiunea civilă care prin încheierea instanței din aceeași dată a fost refuzată în primire deoarece *„acțiunea civilă este posibil de înaintat până la finalizarea cercetării judecătorești...”*, concluzia instanței de fond fiind reținută ca corectă și de către instanța de apel care în decizia sa a statuat că *„... instanța de fond corect a constatat că, reieșind din faptul că cercetarea judecătorească s-a finalizat, fiind cercetate toate probele care se referă la latura penală a cauzei, cu respectarea prevederilor art. 221 alin. (1) Cod de procedură penală, pentru a fi respectat termenul rezonabil de examinare a cauzei penale și reieșind din necesitatea stabilirii exacte a sumei despăgubirilor cuvenite, ce s-a dedus din depozițiile inculpatului în ședința de judecată, precum și datorită drepturilor părții vătămate de a înainta acțiunea civilă în ordinea procedurii civile, instanța de judecată a respins spre examinare acțiunea civilă în cauza penală.”*

Instanța de recurs a apreciat concluzia instanței de apel ca fiind una nefondată și pripită, or, analizând materialele cauzei și anume procesul-verbal al ședinței de judecată a instanței de fond din 11 octombrie 2018 (f.d.72, Vol.II), este cert faptul că acțiunea civilă a fost înaintată până la finalizarea cercetării judecătorești, or, la materialele cauzei lipsește vreo încheiere cu privire la finalizarea cercetării judecătorești.

Cu referire la temeiul invocat de către recurent prevăzut la pct. 10) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, instanța de recurs a menționat că analizând textul deciziei atacate s-a atestat că, instanța de apel a adoptat o soluție corectă în partea individualizării pedepsei în privința lui Viziteu Alexandru în limitele sancțiunii prevăzute de art. 238 alin. (2) Cod penal.

În privința criticilor aduse de către recurent precum că *„instanța de apel la stabilirea și individualizarea pedepsei nu a ținut cont de prevederile art. art. 16, 61, 75 Cod penal astfel aplicându-i inculpatului o pedeapsă prea blândă”*, instanța de recurs a reținut

că acestea nu sunt incidente cauzei, or, analizând textul deciziei contestate (f.d. 122-137, vol. II) s-a atestat indubitabil, că de către instanța de apel la stabilirea pedepsei s-a ținut cont în deplină măsură de criteriile generale de individualizare a pedepsei, de gravitatea infracțiunii săvârșite, de persoana inculpatului, comportamentul său în viața socială, precum și cel din înaintea și după săvârșirea infracțiunii incriminate, de faptul că acesta a săvârșit pentru prima oară o infracțiune gravă, s-a ținut cont de faptul că pedeapsa este echitabilă atunci când este capabilă de a contribui la corectarea inculpatului și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, atât de condamnat cât și de alte persoane, ajungând corect la concluzia că corijarea și reeducarea inculpatului Viziteu Alexandru va fi posibilă și fără izolarea acestuia de societate, cu aplicarea unei sancțiuni pecuniare sub formă de amendă.

7. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 septembrie 2020, a fost admis apelul reprezentantului „BCR Chișinău” SA, sentința casată parțial, în partea acțiunii civile și pronunțată în acest sens o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță:

A fost admisă acțiunea civilă și dispusă încasarea de la Viziteu Alexandru în beneficiul „Băncii Comerciale Române Chișinău” SA, prejudiciul material în mărime de 203189,14 (două sute trei mii, una sută optzeci și nouă lei 14 bani) lei MD.

În rest, sentința a fost menținută.

7.1. Pentru a se pronunța, instanța de apel a menționat că, la data de 11.10.2018, reprezentantul părții vătămate „BCR Chișinău” SA, Vladimir Cîrjeu a înaintat acțiune civilă prin care a solicitat încasarea de la inculpatul Viziteu Alexandru în beneficiu „BCR Chișinău” SA, suma de 203189,14 lei cu titlu de prejudiciu material.

În baza prevederilor art. 219, 221 Cod de procedură penală și art. 1398 Cod civil, instanța de apel a considerat că, acțiunea civilă este întemeiată și justificată, părții vătămate „Băncii Comerciale Române Chișinău” SA i-a fost cauzat un prejudiciu material care constă în partea creditului neachitat de inculpat și a dobânzii neachitate de către acesta (venit ratat).

Astfel, instanța de apel a constatat că prejudiciul material în mărime de 203189,14 lei a fost confirmat în cadrul cercetării judecătorești pe deplin.

Totodată, instanța de apel a reținut că fapta a avut loc din cauza inculpatului Viziteu Alexandru, or, din materialele cauzei, a rezultat cert că anume Viziteu Alexandru a prezentat cu bună știință unele informații false în scopul obținerii creditului, care s-a soldat cu nechitarea ratelor lunare a creditului și dobânzii.

8. *Avocatul Istrati Adrian în numele inculpatului*, în temeiul pct. 6) și 16) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, contestă cu recurs ordinar decizia, solicitând casarea acesteia, cu pronunțarea unei hotărâri prin care acțiunea civilă să fie respinsă.

În motivarea recursului ordinar invocă următoarele aspecte:

- în cazul existenței unei datorii la credit după cum afirmă BCR Chișinău, ultima urma să înainteze o acțiune civilă în instanța de judecată după data de 12.01.2011, dată când a fost vândut autocamionul de model Renault Magnum, însă acest lucru nu s-a efectuat;

- decizia instanței de apel este în contradicție cu prevederile punctului 6) al Hotărârii Plenului CSJ nr. 5 din 04.02.2005 Cu privire la practica solutionării unor litigii ce rezultă din relațiile de credit bancar, potrivit căreia termenul de prescripție extinctivă în interiorul căruia creditorul poate să-și apere dreptul pe calea intentării acțiunii în instanța de judecată este de 3 ani și începe să curgă de la data când debitorul trebuia să execute obligația.

Pentru încasarea penalităților se prevede un termen de 6 luni (art. 268 Cod civil).

După expirarea termenului de prescripție extinctivă (3 ani), debitorul poate refuza executarea obligației.

Odată cu dreptul principal, se prescrie și dreptul la prestațiile suplimentare legate de dreptul principal, chiar și atunci când termenul de prescripție special pentru acest drept nu a început să curgă (art. 283 Cod civil);

- instanța de apel eronat a admis încasarea penalităților pe o perioadă mai mare de 6 ani or, potrivit prevederilor art. 268 Cod civil, în redacția până la 01.03.2019 potrivit căruia se prescriu în termen de 6 luni acțiunile privind: a) încasarea penalității.

9. Judecând recursul ordinar declarat și verificând legalitatea hotărârii atacate în baza materialelor din dosar, Colegiul penal lărgit conchide că acesta urmează a fi admis în conformitate cu prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, potrivit cărora judecând recursul, instanța de recurs este în drept să îl admită, să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În sensul art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

Potrivit prevederilor art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute în art. 427, fiind în

drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnatului.

Recurentul în recursul declarat, indică temeiul de casare a hotărârii instanței de apel, prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală potrivit căruia *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul în care hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.*

Analizând textul deciziei contestate prin prisma argumentelor invocate în recurs și temeiului de casare nominalizat, Colegiul penal constată că criticile aduse de către titularul cererii de recurs și-au găsit parțial confirmare în speța dedusă judecării.

După cum rezultă din materialele cauzei, instanța de apel, rejudecând cauza în al doilea set de proceduri a admis apelul reprezentantului „BCR Chișinău” SA, a casat sentința în latura civilă și a dispus încasarea de la Viziteu Alexandru în beneficiul „BCR Chișinău” SA, a prejudiciului material în mărime de 203 198, 14 lei.

Colegiul penal lărgit menționează că acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspunderea delictuală a persoanei responsabile potrivit legii civile, pentru prejudiciul produs prin săvârșirea faptei care face obiectul acțiunii penale. Prejudiciul solicitat de partea civilă prin intermediul acțiunii avansate în fața instanței împotriva inculpatului, trebuie să reprezinte o consecință directă a infracțiunii deduse judecării, atât în cazul pretinderii recuperării prejudiciului material, cât și celui moral.

Totodată, Colegiul penal lărgit subliniază, că prejudiciul solicitat de partea civilă prin intermediul acțiunii avansate în fața instanței împotriva inculpatului, trebuie să reprezinte o consecință directă a infracțiunii deduse judecării, mai cu seamă în cazul pretinderii recuperării prejudiciului material.

Angajarea răspunderii civile delictuale pentru prejudiciile cauzate prin fapta proprie presupune existența cumulată a celor patru condiții sau elemente constitutive, respectiv: prejudiciul, fapta ilicită, raportul de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu, vinovăția autorului faptei ilicite și prejudiciabile.

Răspunderea civilă delictuală sau reparatorie are ca primă finalitate repararea prejudiciului cauzat, iar prejudiciul reprezintă condiția dar și măsura răspunderii reparatorii, întrucât aceasta se angajează numai în limita prejudiciului injust cauzat.

Astfel, Colegiul penal remarcă că, instanța de apel judecând cauza în ordine de apel și pronunțând o nouă hotărâre în latura civilă, nu și-a motivat sub nici o formă soluția prin care a dispus încasarea de la Viziteu Alexandu a sumei de **203 189,**

14 lei, or, conform prevederilor art. 387 alin. (1) Cod de procedură penală, *o dată cu sentința de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge.*

În acest sens, Colegiul penal lărgit statuează că, motivarea insuficientă efectuată de instanța de apel, se apreciază ca un viciu de judecată care afectează hotărârea adoptată și reprezintă temei legal de a casa decizia atacată și a dispune rejudecarea cauzei în instanța de apel.

La același segment, Colegiul penal lărgit amintește, că potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului, în primul rând, rolul instanțelor judecătorești naționale este să decidă asupra admisibilității probelor, precum și asupra relevanței și ponderii acestora pentru pronunțarea deciziei judecătorești.

Rolul unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite.

O decizie motivată oferă părții posibilitatea de a o contesta, precum și posibilitatea ca decizia să fie revizuită de către o instanță de recurs.

Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public al administrării justiției.

Prin urmare, dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar și obligația corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. (*§ 30, 31 cauza Fomin vs R. Moldova, decizia din 11 octombrie 2011*)

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să examineze amănunțit aspectele descrise întru evitarea încălcării dreptului la un proces echitabil al inculpatului garantat de articolul 6&1 CEDO coroborat cu art. 4, 20 din Constituție.

Față de considerentele mai sus arătate, Colegiul penal lărgit ajunge la concluzia, că la judecarea cauzei instanța de apel a admis erori, care nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs ordinar. Erorile menționate sunt erori de drept procedural și se încadrează în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, deoarece se referă la procedura de motivare a soluției instanței de apel și se consideră temei de recurs.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

10. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE:

Admite recursul ordinar declarat de către avocatul Istrati Adrian în numele inculpatului, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 septembrie 2020, în cauza penală în privința lui **Viziteu Alexandru Xxxxx**, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac.

Pronunțată integral la **02 iulie 2021**.

Președinte:

Diaconu Iurie

Judecători:

Guzun Ion

Catan Liliana

Ghervas Maria

Mardari Dumitru

Opinie separată disidentă a Judecătorilor

Dumitru Mardari și Maria Ghervas

expusă în temeiul art. 339 alin. (7) și art. 340 alin. (3) din Codul de procedură penală nr. 122-XV din 14 martie 2003, în cauza penală nr. 1ra-486/2021, privindu-l pe Alexandru Viziteu.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 29 septembrie 2020, a fost admis apelul declarat de reprezentantul părții vătămate, SA „Banca Comercială Română Chișinău”, Vladimir Cîrjeu, casată parțial sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 27 decembrie 2018, privindu-l pe Alexandru Viziteu, în partea acțiunii civile și pronunțată în acest sens o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care a fost admisă acțiunea civilă și s-a încasat de la Alexandru Viziteu în beneficiul SA „Banca Comercială Română Chișinău” prejudiciul material în mărime de 203189, 14 de lei.

Nefiind de acord cu soluția instanței de apel, la 16 noiembrie 2020 avocatul Adrian Istrati în numele inculpatului Viziteu Alexandru a depus recurs, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei contestate și emiterea unei noi decizii de respingere a acțiunii civile.

Invocând temeiurile pentru recurs prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) și 16 Cod de procedură penală, titularul cererii de recurs a susținut că soluția instanței de apel este neîntemeiată, iar în acest sens a evocat următoarele argumente:

- conform normei penale în mărimea prejudiciului material nu se include venitul ratat, penalitatea și dobânda de întârziere;

- prin transmiterea bunului gajat în posesia băncii, valoarea căruia a fost stabilită de părți la suma de 360000 de lei, datoria față de SA „Banca Comercială Română Chișinău”, a fost stinsă integral, mai mult ca atât, aceasta a obținut un surplus de 15568,13 de lei;

- autocamionul de model Renault Magnum a fost vândut la 12 ianuarie 2011 la un preț comercial nerezonabil – 8500 de euro și fără a se ține cont de interesul major al debitorului;

- partea vătămată nu a prezentat acte confirmative care ar proba efectuarea unei noi evaluări a autocamionul de model Renault Magnum la etapa premergătoare vinderii bunului gajat, astfel că bunul nu putea fi vândut la un preț mai mic decât ce stabilit de părți - 360000 de lei;

- instanța de apel contrar prevederilor art. 268 lit. a) Cod civil, a admis încasarea penalității pe o perioadă mai mare de 6 ani;

- în cazul existenței datoriei la credit după cum afirmă SA „Banca Comercială Română Chișinău”, ultima urma să înainteze o acțiune civilă în instanța de judecată

în termenul de prescripție, ulterior vinderii autocamionului de model Renault Magnum – 12 ianuarie 2011, însă acest lucru nu a fost efectuat.

Drept urmare, verificând legalitatea deciziei atacate sub aceste aspecte, conchidem că recursul avocatului inculpatului urmează a fi respins ca inadmisibil, reieșind din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 219 alin. (1) Cod de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se intentează prin depunerea unei cereri, adresate procurorului sau instanței de judecată, de către persoanele fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale sau morale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia.

Conform art. 220 alin. (1-4) Cod de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se soluționează în conformitate cu prevederile prezentului cod.

Normele procedurii civile și normele procesului de mediere a litigiilor civile se aplică dacă ele nu contravin principiilor procesului penal și dacă normele procesului penal nu prevăd asemenea reglementări.

Hotărârea privind acțiunea civilă se adoptă în conformitate cu normele dreptului civil și ale altor domenii de drept.

Termenul de prescripție prevăzut de legislația civilă nu se aplică acțiunilor civile soluționate în procesul penal.

Art. 1398 alin. (1) Cod civil, în vigoare până la 1 martie 2019, prevede că cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repara prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

În acest context, se reține că încălcarea unei norme penale este cea care poate să genereze nașterea a două acțiuni în procesul penal, respectiv: acțiunea penală și acțiunea civilă; acțiunea civilă în procesul penal are un caracter accesoriu acțiunii penale, trebuind să aibă izvorul în același fapt material, ca și acțiunea penală, fapt material care trebuie să constituie o infracțiune.

Totodată, pentru ca acțiunea civilă să poată fi exercitată în procesul penal se cer a fi îndeplinite câteva condiții, respectiv să existe o faptă ilicită de natură să producă prejudicii materiale sau morale, prejudiciul să fie cert, atât sub aspectul existenței, cât și sub aspectul întinderii sale și să nu fi fost reparat, între infracțiunea comisă și prejudiciu să existe o legătură de cauzalitate, să existe o manifestare de voință în sensul constituirii de parte civilă în procesul penal.

De altfel, odată cu înaintarea acțiunii civile i-a naștere și contraacțiunea – obligația probațiunii în judecată a celui împotriva căruia este îndreptată acțiunea civilă, subiect pasiv al acțiunii civile fiind, la caz, inculpatul.

În consecință, ținând cont de faptul că, la caz, sunt întrunite toate condițiile răspunderii delictuale enunțate, conchidem că instanța de apel just a admis acțiunea civilă și a dispus încasarea din contul inculpatului în beneficiul părții vătămate a prejudiciului material ce constă din partea creditului neachitat, penalitatea și dobânda de întârziere.

Or, acțiunea civilă are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile – inculpatul, potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea infracțiunii incriminate, care, la caz, este cert și nu a fost reparat de către inculpat.

Mai mult ca atât, raportând alegațiile recurentului invocate în recurs la prevederile art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, se atestă inechivoc că acestea poartă un caracter declarativ, or acestea nu a prezentat probe pertinente și utile prin care să se probeze că a făcut uz de prevederile art. 494 Cod civil și 72 alin. (1) din Legea cu privire la gaj nr. 449 din 30 iulie 2001.

La fel, este lipsit de suport juridic și argumentul recurentului precum că „prin transmiterea bunului gajat în posesia băncii, valoarea căruia a fost stabilită de părți la suma de 360000 de lei, datoria față de SA „Banca Comercială Română Chișinău”, a fost stinsă integral, acesta din urmă obținând un surplus de 15568,13 de lei”, or potrivit art. 495 alin. (5) Cod civil, în vigoare până la 1 martie 2019 și art. 76 alin. (3) din Legea cu privire la gaj nr. 449 din 30 iulie 2001, în cazul în care produsul obținut din vânzarea bunului nu este suficient pentru stingerea creanțelor și acoperirea cheltuielilor creditorului gajist, acesta conservă o creanță neprivilegiată pentru diferența datorată de debitorul său.

Cât privește critica recurentului ce vizează termenul de prescripție pentru înaintarea acțiunii civile, se statuează că potrivit art. 220 alin. (4) Cod de procedură penală, termenul de prescripție prevăzut de legislația civilă nu se aplică acțiunilor civile soluționate în procesul penal.

Textul de lege sus menționat instituie în materia termenului de prescripție o normă specială, derogatorie de la dreptul comun, instituită de legiuitor pentru ipoteza în care despăgubirea civilă derivă dintr-o faptă penală, caz în care termenul de prescripție a răspunderii penale se aplică și acțiunii în răspundere civilă.

Cu alte cuvinte, termenul de prescripție a dreptului de a pretinde despăgubirile civile ce formează obiectul cauzei va fi similar (ca durată) cu termenul de prescripție a răspunderii penale.

Finalmente, în susținerea concluziei enunțate se învederează că prin hotărârea pronunțată în Cauza Tonchev împotriva Bulgariei, paragrafele 50-53, dar și prin hotărârile din 2 octombrie 2008 și 22 ianuarie 2009, pronunțate în cauzele Atanasova împotriva Bulgariei, paragraful 46, și Dinchev împotriva Bulgariei, paragraful 50, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, de asemenea, încălcarea art. 6 din Convenție, prin nerespectarea dreptului de acces la o instanță, reținând că lăsarea nesoluționată a acțiunii civile de către instanța penală, ca urmare a constatării împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale, este de natură a lipsi reclamantii de acest drept, chiar dacă aceștia ar fi putut să obțină repararea prejudiciilor provocate prin săvârșirea infracțiunii pe calea acțiunii civile. În acest sens, instanța europeană a reținut că, chiar dacă legislația națională conferea reclamantilor o altă cale de a obține repararea prejudiciilor produse prin săvârșirea unor infracțiuni, statul este obligat să asigure persoanelor în cauză garanțiile fundamentale prevăzute la art. 6 din Convenție în procedurile judiciare alese. În aceste condiții, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că reclamantului nu trebuie să îi fie cerut să aștepte mulți ani de la data constituirii sale ca parte civilă în procesul penal, pentru ca apoi să își formuleze aceleași pretenții, din nou, în fața instanțelor civile. Totodată, instanța de la Strasbourg a reținut că această concluzie nu poate fi modificată de argumentul că partea interesată ar fi putut promova, de la bun început, o acțiune civilă pentru soluționarea pretențiilor sale, arătând că preferința acestuia pentru a solicita repararea prejudiciilor în cadrul procesului penal nu apare ca fiind nejustificată în situațiile date și că, odată aleasă această cale de repararea a pagubei, reclamantul este îndreptățit să îi fie soluționată cererea și nu să îi fie cerut să încerce o cale alternativă de soluționare, prevăzută de legislația națională.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. art. 434 și art. 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, consider că recursul urma a fi respins ca inadmisibil, cu menținerea hotărârii atacate.

Judecător al Curții Supreme de Justiție
Judecător al Curții Supreme de Justiție

Dumitru Mardari
Maria Ghervas

15 iunie 2021